

GRØNLANDS RADIO

Af redaktør *Helge Christensen*, Godthåb

Grønlands radio Godthåb — kalâtdlit nunâta radioa Nûk — med disse ord annonceres udsendelserne i Grønlands radio hver aften kl. 18 grønlandsk tid. Samtidig tændes der for radioapparaterne i henved 3000 grønlandske hjem fra Nanortalik i syd til Thule i nord, hvor man, mens der spises, lytter til en halv times musikunderholdning inden de to radio-aviser og aftenens øvrige udsendelser.

Grønlands radio er i dag et led i grønlændernes daglige liv, noget man regner med som nødvendigt for en normal menneskelig tilværelse, og som man tager som noget ganske selvfølgeligt. Engang, ja blot for nogle få år siden, var radiofonien et ufatteligt eventyr midt i hverdagen, et mirakel i den lange grønlandske aften, når man samledes omkring udstedsbestyrerens bord i petroleumlampens gullige skær. Adskillige kan fortælle, med hvilken beundring bopladsfællerne betragtede den fremskridtsvenlige og videbegærlige landsmand, som først af dem alle fik antenne på sit hus og radio i sin stue, så han kunne høre radiostationen i Godthåb, der benyttede sig af hans eget sprog. Han kunne også i de sene aftentimer, når vejret ikke var for dårligt, høre amerikanske og canadiske radiostationer; talen forstod han ikke, men musikken kunne han lide, for alle grønlændere er musikalske og elsker at høre musik.

Grønlands radio startedes under krigen af magister Chr. Vibe og redaktør Kr. Lyngé. Man lavede en daglig radioavis med nyheder, man lyttede sig til, og nu og da serverede man også en lille musikunderholdning, hvortil man lånte grammofonplader rundt om i byen. Hvad radioen betød i denne periode, hvor Grønland var skilt fra Danmark, kan ikke overvurderes. Man får et lille indblik i dens betydning og de forventninger, man nærede, ved at slå op i grønlandskommissionens betænkning, hvor grønlænderne selv giver udtryk for deres ønsker med hensyn til den grønlandske radiofoni og dens fremtidige udvikling.

Magister Vibe og redaktør Lyngé var grundlæggerne af Grønlands radio, men efter krigen afløstes magister Vibe af redaktør Kjeld Rask Therkilsen, som gennem to år satte alt ind på at udvide sendetiden, og som samtidig arbejdede med den grønlandske presse som den første danske journalist. Han efterfulgtes af redaktør Jacob Sehested-Grove, der også gjorde to års tjeneste ved Grønlands radiofoni og presse.

Det vil være naturligt at se lidt nøjere på, hvad Grønlands radio udsender i sine pro-

grammer, og forsøge at skønne over, hvad udsendelserne betyder for lytterne. Som sagt begynder udsendelserne hver aften kl. 18 med musikunderholdning, såvel lettere som lødigere musik. Kl. 18,30 udsendes den grønlandske radioavis, der ligesom den danske kl. 19 varer en halv time og rummer grønlandske, danske og udenlandske nyheder samt officielle meddelelser fra administration og handel, skibspositioner og vejrmedlinger.

Radioavisen aflyttes med stor iver, og man kan gang på gang få lejlighed til at konstatere, hvor godt lytterne følger med. Ved et studiekredsmøde i Godthåb sidste vinter, som efterfulgtes af en livlig og interessant diskussion, optrådte en grønlandsk smed, som røbede en forbavsende stor viden med hensyn til den udenrigspolitiske situation, og som vidste mere end mange danske om Atlantpagten og de forskellige stormagters synspunkter vedrørende flere aktuelle storpolitiske problemer. Gentagne gange citerede han radioavisen som kilde for sin viden.

Fire gange om ugen udsendes der grønlandsk oplæsning kl. 19,30, d. v. s. oversættelser af dansk litteratur og rejseskildringer, som synes at være i høj kurs blandt lytterne. Det kan nævnes, at grønlænderne gennem disse oplæsninger har stiftet bekendtskab med talrige ekspeditioner og hørt en mængde om andre lande. Med iver har de lyttet til beretninger om Albert Schweizer, Søren Kierkegaard, Grundtvig, Vilh. Bech, Pandit Nehru, Winston Churchill og mange flere, og ikke mindst har disse udsendelser rummet danske og udenlandske noveller og artikler om jagt og fiskeri.

En eller to gange om ugen holdes der foredrag på dansk eller grønlandsk, og såvidt muligt oversættes alle danske foredrag til grønlandsk. Endvidere udsendes hver uge en børnetime på dansk eller grønlandsk.

Kl. ca. 20 begynder musikunderholdningen, der i reglen omfatter en lødigere afdeling, f. eks. en klassisk koncert e. l., og en afdeling lettere musik for den jævne lytter. Musiksmagen anses i almindelighed for ikke særlig god, man elsker Hawaii-musik, harmonika, kinoorgel, kort sagt alt, hvad der lyder klynkende sentimentalt, men også på dette område er der sket en bemærkelsesværdig udvikling, idet den lettere tilgængelige klassiske musik, salonmusik o. l. er faldet i grønlændernes smag. Chopins valse, småværker af Beethoven, mindre orgelkompositioner af Joh. Seb. Bach nydes af mange grønlandske lyttere. Der er ikke ringeste tvivl om, at den omstændighed, at kirkemusiken indtil for en snes år siden var den eneste musik, der kendtes af alle grønlændere, har givet en langt bedre baggrund for forståelsen af f. eks. Joh. Seb. Bach, end der findes i Danmark. Grønlænderne elsker orgelmusik, og mange gouterer let selv tungere kompositioner.

Ændringen i musiksmagen, udviklingen hvad musikforståelse angår, skyldes for det første, at Grønlands radio efterhånden har fået et særdeles godt diskotek, som nu omfatter ca. 4000 gode grammofonplader, og dernæst, at radiofonien har haft det held at kunne benytte sig af flere musikbegavede mennesker, som har været villige til hver eneste uge at ofre deres kostbare fritid for en ringe betaling.

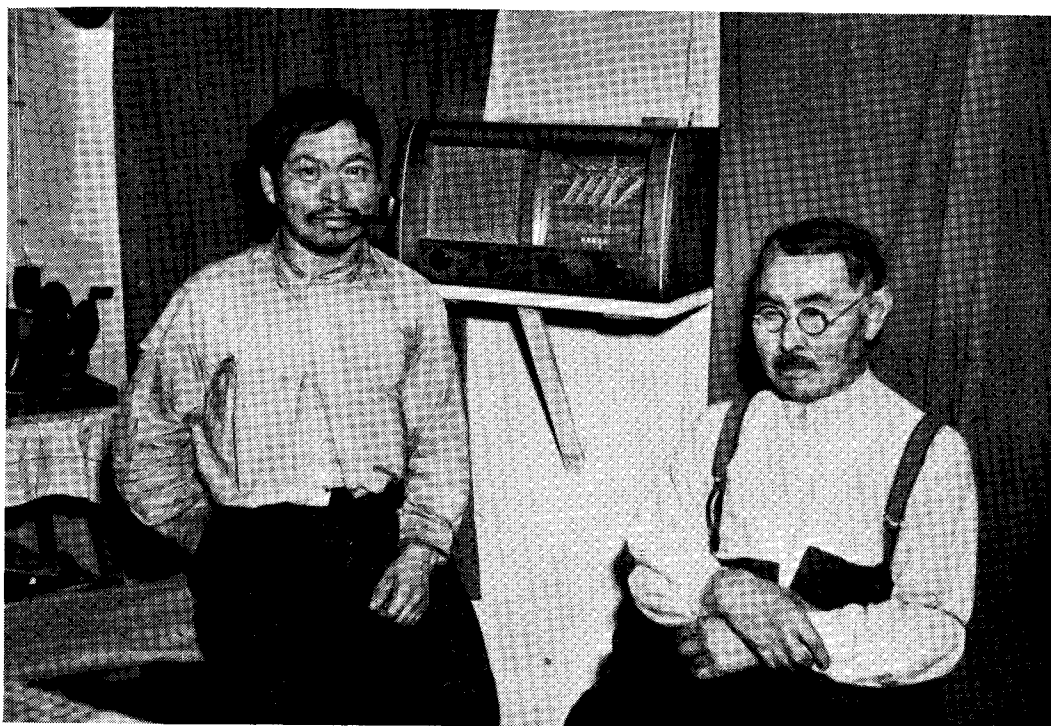
Hver søndag indledes udsendelserne kl. 9 med en morgenkoncert. Ofte er der kl. 11 eller kl. 16 transmission af den grønlandske gudstjeneste fra Godthåb kirke, en udsendelse, som kirken først stillede sig skeptisk overfor af frygt for, at den skulle tømme kirkerne udover landet, men som viste sig ikke at føre til dette resultat. Disse radiogudstjenester er til stor glæde for sygehusene over hele Grønland og for bopladserne, som ikke har kirker. Søndag aften udsendes ønskekoncerten, den varer fra 2 til 3 timer og indbragte i 1952 ialt 4.264 kroner, som i henhold til lytternes ønsker fordeltes mellem børnesanatorierne, børnehjemmet i Godthåb, Margrethesengene og andet arbejde blandt grønlandske børn. Ønskekoncerten er meget populær, og ønskerne strømmer ind fra alle egne af landet også fra østkysten.

Radiostatistikken for året 1952 viser, at der ialt over Grønlands radio var 850 sendetimer. De 270 var grønlandsk talestof, 200 dansk talestof, 380 timer var musik. Der udsendtes ialt 112 foredrag eller reportager, af hvilke de 57 var på grønlandsk, og desuden var der 154 grønlandske oplæsninger og 6 danske samt 17 børnetimer på grønlandsk og 17 på dansk.

Radiofoniens 4 medarbejdere har udført deres radioarbejde efter den normale arbejdsdags ophør, og det bør ligeledes nævnes, at klimatiske forhold nødvendiggør, at udsendelserne koncentrerer sig i vintermånederne fra september til maj, fordi stationen den øvrige del af året kun kan høres indenfor en radius på et par hundrede kilometer. Lyttere, som kun hører Grønlands radio i sommermånederne, rejser hjem og siger, at programmet er tyndt, ja — en enkelt har sagt, at udsendelserne er et dårligt plagiat af de danske. Mon man med rette kan vente, at Grønlands radio skulle være bedre end den danske statsradiofoni, når man tager i betragtning, at vi benytter os af en ældgammel telegrafisender på 1 kw., som aldrig har været beregnet til radiofoni? Mon et par almindelige journalister, en arkitekt og en jurist daglig kunne dække tre timers radioudsendelse i Danmark efter en lang og slidsom arbejdsdag og gøre det væsentlig anderledes, end det gøres her?

Radiofonien har ved velvilje fået overladt et studie på ca. 3×4 meter i telegrafstationen. Dette lokale bruges både til musik og tale og er samtidig garderobe og diskotek. De store skabe med grammofonpladerne har ødelagt akustiken, og fra telegraflokalerne ved siden af trænger skrigende „streger og prikker“ gennem væggen og går med ud i æteren gennem mikrofonen. Håndvask og toilet findes ikke, kort sagt er der intet sket for at bedre forholdene i de godt ti år, Grønlands radio har eksisteret.

Opbygningen af erhvervene i Grønland har trængt sig på, og hele landet er stadig en stor byggeplads, hvorfra hammerslag giver genlyd mellem høje fjelde. Samtidig udbygges skolerne for at få den unge generation opdraget til forståelse af den nye tids krav. Den pure ungdom er skolens opgave og Grønlands fremtid, men den voksne ungdom tilhører studiekredsene og radiofonien. Grønlands radio er ikke blot et meddelelsesmiddel, som landshøvding, politimester, landslæge og andre myndigheder kan benytte, når instruktion

Anorakkerne er kommet af, man venter på middagen og lytter til radioavisen Foto: Helge Christensen

er nødvendig, fordi isen har sat en stopper for rejser og postforbindelse, den er også en kulturfaktor, uden hvilken man ikke kan opbygge erhverv, skabe hygiejnisk begreb, bekæmpe sygdomme o. s. v.

Under nogle forhandlinger i København 1952 blev der givet løfte om hjælp til Grønlands radio, som med sin ene kilowatt skal dække et areal 50 gange større end Danmark, hvis radiosendere er fra 35 til 75 gange stærkere.

Indtil nu har Godhavn og i mindre omfang også Frederikshåb retransmitteret udsendelserne fra Godthåb, og uden denne hjælp ville radiofonien kun være til glæde for Godthåb og Sukkertoppen distrikter.

Grønlands radio er en ven i alle grønlandske hjem, men de grønlændere, der kan forstå dansk, og som har hørt radio i Danmark, er ikke fri for at være misundelige. I Danmark behøver man ikke stikke hovedet ind i højttaleren for at kunne høre, som man ofte må det i Grønland. Man savner hørespil, rigtig levende musik og meget andet, og de, der fungerer som medarbejdere, forstår denne misundelse — alle venter på hjælp til den lille Grønlands radio, som gerne vil selv, men ikke kan alene, hvis alle lytterne skal have glæde af det.